

אחרי-כך עשה מזה את שיריאסירי-עכו: "מני דן ועד באר-שבט..." והסביר לי איך עושים זאת.

מוסוליני נעלב

מקרה מבדה אירע ברומא: אבי חייב להיפגש עם מר מוסוליני לצורך פעילותו השיטתית להשיג את תמיכתם של מדינאים איטלקיים בדרישותינו. הפגיו שה נקבעה לשעה מסוימת אחרי-הצהריים, אך אבי שכב לנוח והתעורר לאחר שעת הפגיושה. הדו"צה נעלב, ולא רצה לקבלו ומכיש, כאילו נרדם על משמרתו. ואמר גם מי יודע איך היו העניינים מתפת-חים לו נפגשו השניים.

מדינת אדוקים

שבה יכריחוני לאכול

געפילטע פיש

וכאן רצוני לצטט את המיכתב ש-כתב לדוד בן-גוריון ב-2 במאי 1935, ערב צאתו למסעו שנסתיים בכינוהו של ההסתדרות-הציונית-החדשה (הצ"ח) בקו-גרטיניה:

ידידי בן-גוריון, לולא מוכרה הייתי לצאת בעוד שעה לפולניה, הייתי מטביע אותך במבול נייר מושחר, כי מאוד שמחתי למיכתבך: הוא נוחמני, בזמן האחרון, עוד יותר מקודם, התחלתי לשנוא את אופן חיי, קצה נפשי במרידות התמידת בלי קץ גם מעבר לאר-

לנקום את דם אחיהם, חתמו על סול-חה עם מרצחי קולוניה וערכו עימהם משתה לציון השלום; לו ידע כי מוגי-לב ונבלים כאלה יושבים שם לא היה מביא את בנו לשם, ועם הבן הסליחה.

ז'בוטינסקי מאלץ גורל

להתנצל

כעבור זמן-מה הגיעו גם דודתי וסבתי, אינני זוכר אם אבי ירד לפגשן בנמל, אולם זכור לי שקידמתי את פניהן בתחנת-הרכבת בירושלים. שם, בעוד כר לנו מצטופפים מסביבן, מתחבקים ומתנש-קים, קרה מקרה בלתי-נעים: אבי, שהיה עדיין במדי סגן, שכר כלרכה להסיענו הביתה; העגלון אך הספיק להעלות את המיזוודות וסבתא עלתה למושב האחורי כשהגיע למקום גגרל בריטי וציווה על העגלון לפרוק את המיזוודות ולהוריד את הנוסעת. אבי ניגש להסביר כי זאת אמו, אך הגגרל לא התחשב בכך, גער בו, התיישב בכרכרה ונסע. לאחר-מכן אילץ אבי את הגגרל להתנצל בפקודת המטה הראשי, אך בינתיים דיכא המקרה הזה את כולנו.

"מקנטרה עד נקורה..."

את אבי אני זוכר היטב בתקופת עכו. פרט לתקופה אחת, שבה היה וי-כוח על שבת-ירעב והוא היה נרגז, היה מצב רוחו טוב ושליו. היות ונעקרתי מלימודי... החליט הוא עצמו ללמדני, וכך,

(המשך ממעמד 33) על דעת בנינו לכתוב חיבורים על הצורך במדינת-ישראל.

האנגלו-פיליה החולנית

של וירה וייצמן

הידידות עם מישפחת וייצמן נראית כיום מפתיעה ביותר. כבר היו אז לאבי והודמנויות רבות להתנגש פוליטית עם וייצמן, בהשקפותיהם כמו גם במניעיהם היו שונים לגמרי. אבל היתה ביניהם ידי-דות אישית, ובמיוחד חיבב אבי את הגברת וייצמן. עד היום הנה אני מבין לרוחו - היתה בה שלמות בלתי-רגילה. אין ספק כי היתה זו אחת הדמויות המזיקות ביותר שעלו אי-פעם על בימת הציונות. האנגלו-פיליה שלה היתה הגורם הראשי שדחף את בעלה להיעשות מכשיר בידי הברי-טים. היא גם שהכניסה לביתם את האר-מנה של מיכאל * ה.נרס' המפורסמת, שעד-מהרה נעשתה פוסקת עליו בדניי עשה ואל תעשה. נרס' זו היתה גם הנר-כות הבריטית המתמדת בביתה של מיש-פחת וייצמן, ומילאה תפקיד חשוב בהכוננת הרבה מאורעות, ובכללם גם בעלי משי-מעות מדינית.

כל זה נכון, אולם וירה איסאיבנה (וייצמן) היו לה חן יוצא-מגדר-הרגיל ושלמות נפשית מפתיעה. בצידה היה בעלה אישיות אפורה הרבה יותר, אף שגם לו היה חושי-הומור עממי מבדה מאוד וגם קסם אישי רב. בשנות-השלו-שים לקחני אבי פעם אותו לבקר אצל וייצמן, שהתארח באחד המלונות המפור-ארים של פאריס. העניין היה קשור ב-השגת קיצבה מן ההסתדרות הציונית לאלמנתו של הציוני הוותיק ולאדימיר טיומקין. העניין סודר בדקה הראשונה בליבורנו, ואחרי-כך דיברו השניים על הא ועל דא ואני הקשבתי כשיצאנו. אמרתי: "אתה יודע, הוא נחמד הרבה יותר ממה שזכרתי וממה שנובע מן המא-מרים בראזטווים." דעתי זו בידחה את אבי והוא פירסם אותה ברבים, וזמן רב קינטרו אותי הבריות בשל כך.

טרומפלדור מבקר בבית

ז'בוטינסקי

באחד הימים הגיע טרומפלדור מרוסיה ובא לבקרנו. הייתי אז ברחוב עם חברים. כשהופיע, זיהינו אותו מייד לפי זרועו התוחבת, הנתונה בכפפת-עור. אני גם הכרתיו מקודם, עוד מימי פטרבורג. לפעמים חושבים שהאגדות הנרקמות סביב גיבור שנפל אינן אלא פרי דמיונם של הבאים אחריו. לא כן דינו של טרומי-פלדור. האגדות סביבו נרקמו עוד בחייו. בעיניהם של ילדי תל-אביב גיבור היה כבר אז. כחריסר מאיתנו רצו אחריו לאורך רחוב השחר.

סולחה עם ערבים

תחת נקמה

טיילנו בסמיטאות העיר עד לשער-דמשק, עד לכותל המערבי, עברנו בוויאהר דולורוזה ושם שמעתי לראשונה בברוך את הסיפור על צליבת ישוע. עלינו ל-רחבת בית-המקדש למיסגד-עומר, שם היינו חייבים לחלוץ נעלינו, אך תמורת בקשיש הרשו לנו להיכנס פנימה. גם לאמי הרשו להיכנס. בקומת-המרתף ראינו את הסלע השחור ובו טביעת ידו של הנביא מוחמד. מאז ידעתי כי מיבנה זמג הוא מיסגד זה וכי בית-המקדש יקום וייבנה מחדש ובימינו ממש. תשאלוני אם אבי הוא שסיפר לי זאת, לא אדע לענות. אינני חושב. הוא לא נהג לדבר אתי על פוליטיקה ולהטיף לי את אמונותיו. הוא פשוט יצר אווירה שבה היו דברים מסויי-מים מובנים מאליהם. ערכנו טיול ארוך בדרך עין-כרם והגענו למוצא. שלושה היינו: אבי, חברי יוסף אטינגר, ואנוכי. הלכנו כל היום. לאבי היה אקדח בכיסו. תענו בדרך ורק לעת ערב הגענו למוצא. אחרי שנים פתחתי במקרה עיתון ורשאי באידיש ומצאתי שם מאמר של אבי ובו כתוב שהוא חייב סליחה לבנו מפני שבהיותו קטן הביאו למוצא ונתן לו לאכול ולשתות מלחמם וממיהם. היה זה אחר מאורעות 1929, כאשר ערביי קולוניה שמול מוצא שחטו שבעה מבני מוצא, וניצולי השחיטה, תחת

* בנו של וייצמן, שהתנדב במילחמת העולם השנייה לחיל-האוויר המלכותי וניס-פה במהלך הקרב על אנגליה.

פרופ' ז'בוטינסקי בדירתו בחיפה

ערי (מימין) עם הפרוץ בית-ספר למדריכי בית"ר

ערי כמרי מזה במילחמת-העולם הראשונה

זאב, יוהנה וערי ז'בוטינסקי ידידי בן-גוריון

פק, אתה הזכרתני כי בכל זאת אולי יש קץ. רק קטע אחד, פילוסופי: בטוחני כי יש טיפוס של ציוני שלא איכפת לו הצבע הסוציאלי של המדינה: אני כזה. לו רק יחיש את יצירת המדינה כדור אחד - הנני מיכן ומזומן. עוד יותר: מדינת אדוקים שבה יכריחוני לאכול געי פילטע פיש משחר עד שחר (אבל אין דרך אחרת) - מסכים. עוד יותר גרוע: מדינה יידישאית, שבשבילי זה סוף כל (המשך בעמוד 46)

בכל יום, היה נותן לי שיעור. אינני יודע כמה זמן נמשכו השיעורים. כמה מהם אני זוכר. משום-מה לימד אותי אז אבי היס-טוריה של רומא. זוכר אני שגם לימד איך כותבים שיר (לצערני, לא הצלחה). הוא חיבר אז את השיר "מקנטרה עד נקורה" * - ומים עד הרגבו - אין בית כלא בארצנו - אשר לא היינו בו."

* בימי שבתו של זאב ז'בוטינסקי ב-כלא עכו. ** שמה הערבי של ראש הנקרה.

אתוך לקסיקון יודאיקה:

זאב ז'בוטינסקי (ולדימיר; 1880-1940), מנהיג ציוני, סופר ונואם; יליד רוסיה. למד מישפטים ברומא. והיה שם כתב עיתונים רוסיים (1898-1901) ותחתם לעתים בכינוי הספרותי אלטלנה. ב-1901 חזר לרוסיה, אירגן את ההגנה העצמית היהודית באודיסה ולחם למען זכויות היהודים. ב-1904 השתתף בקונגרס הציוני ופעל למען ההינוך העברי. ב-1906 צמד עם יצחק גרינבוים בראש ועידת הליסבון ובמילחמת העולם הראשונה פעל להקמת הגדודים העבריים ולחם בשורותיהם בגליפולי וא"י (1918). בפרעות 1920 עמד בראש ההגנה בירושלים. נאסר ונידון ל-15 שנות עבודת פרך, אך קיבל חנינה. ב-1921 הצטרף להנהלה הציונית וב-1923 פרש ממנה, בשל השלמתה עם הספר הלבן של צ'רצ'יל. ב-1925 ייסד את ברית הצה"ר ואת תנועת הנוער בית"ר. תביעתו להקמת "מדינה יהודית משני עברי גדות הירדן" החריפה יחסיו עם ההנהלה הציונית. ב-1920, לאחר שיצא לקונגרס הטי"ו, לא הורשה לחזור, נשאר בלונדון ועשה נפשות לרעיין המדינה היהודית בארץ-ישראל. ב-1935 פרש מההסתדרות הציונית והקים את ההסתדרות הציונית החדשה, וקרא ליהודי אירופה לצאת ולעלות לארץ בעליה, "בלתי-החוקת" ולהטיל חרם עולמי על גרמניה הנאצית. מ-1937 עמד בראש אצ"ל. עם פרוץ מלחמת-העולם השנייה פעל להקמת צבא עברי, נפטר בארצות-הברית ובצוואתו ביקש שעצמותיו תועלנה לארץ-ישראל לפי הוראות ראש הממשלה של המדינה היהודית. ב-1964 בוצעה צוואתו ועצמותיו נטמנו בהר הרצל. היה סופר מחונן (שמשון), מתרגם (מיצירות דנטה, אדגר אלן פו ועוד) ועורך עיתונים ברוסית, יידיש ועברית (דואר היום). בנו, ערי (1910-1969), מהנדס ופרופסור בטכניון בחיפה. היה ח"כ בכנסת הראשונה ונציב בית"ר בישראל.